

Posudek na bakalářskou práci Kataríny Flekácsové

Autorka se v bakalářské práci věnuje výskytu homosexuality jako tématu v komunikaci mezi dospívajícími. Jedná se o podstatnou problematiku, která však obvykle stojí v souvislosti s vrstevnickými skupinami na okraji zájmu. Taková je dominantní situace v české psychologii (např. v souvislosti se šikanou se homofobní motivy a projevy vůbec nestudují), ačkoliv v zahraničí se toto téma rozpracovává, a to zejména ve dvou polohách – 1) postoje studujících k homosexualitě a homosexuálním lidem, 2) homosexualita jako důvod či nástroj narušených vztahů ve skupině.

Autorka práce se neměla v českém kontextu možnost opřít o již uskutečněné výzkumy (s výjimkou dílčí studie P. Janošové a k jiným aspektům problematiky zaměřené výzkumy O. Pechové a Člověka v tísní), a proto se pokusila obě stránky problematiky propojit. První poloha nicméně je v práci zastoupena spíše implicitně, protože se jí autorka věnovala v rámci předchozího výzkumu, jehož výsledky sice využívala pro lepší porozumění zkoumané realitě, ale podrobněji je, ani způsob jejich získání nepopisovala.

Autorce se podařilo vytvořit vstupní případovou studii, která je v českém kontextu zcela jedinečná a do budoucna bude jistě sloužit jako východisko pro další výzkumná šetření zaměřující se již na konkrétní aspekty tématu. To bylo v této práci pojato relativně široce, což bylo pro vstupní analýzu potřeba, ale zároveň z toho vyplývá slabší místo celé práce. Tím je jistá povrchnost, kterou však považuji pouze za zdánlivou (jde primárně o deskriptci možných forem a kontextů, nikoliv porozumění hlubším mechanismům, příčinám a dopadům konkrétních typů situací, v nichž jsou narážky obsaženy).

Katarína Flekácsová připravovala bakalářskou práci velmi precizně. Jejímu přístupu nemám co vytknout, neboť byla iniciativní, samostatná, ale přitom pravidelně konzultovala a byla otevřená novým návrhům. Místy však byla nadměru opatrná, což ji mohlo limitovat v kreativitě. Postupně však získávala na větší jistotě a její opatrnost ji přestávala blokovat. Tuto zkušenost, doufám, přenesete i do příštích obdobných prací, které ji čekají v budoucím studiu.

Na autorčině přístupu bych vyzdvihla její výborný pohyb v terénu. Samostatně si vyhledala základní školu, vedení i konkrétní učitelku získala ke spolupráci a vybudovala si důvěru u dětí. Ve třídě strávila velké množství času a dokonce v ní učila. Vzhledem k mnohvrstevnatému poznání třídy, kde probíhal samotný sběr dat, je evidentní, že se podařilo naplnit design případové studie (což nebývá u prací využívajících tento postup pravidlem).

Metodologii výzkumu považuji za dobře propracovanou (navíc propojenou s šetřením pro účely druhého výzkumného projektu). Autorka analyzovala data velmi pečlivě a pokusila se to v textu práce podrobně představit, aby její závěry získaly na důvěryhodnosti. Prezentace dat ale kvůli tomu může být místy vnímána jako příliš podrobná, a tedy nepřehledná. Nicméně závěry, k nimž autorka dospěla, jsou explicitně formulovány a jsou odpovědí na původně položené výzkumné otázky.

Za kvalitní považuji i teoretické uchopení homosexuality. Autorka neskouzla k tradičnímu medicínsko-individualistickému přístupu, který v českém kontextu vůči homosexualitě dominuje. Naopak využila méně obvyklou perspektivu genderového řádu, která umožňuje pochopit sociální problematičnost homosexuality a homofobii z ní vyplývající. Jedná se o teoreticky náročný přístup, neboť vyžaduje uvažování o obousměrném ovlivňování úrovně individuální a úrovně sociálních struktur. Míru, v jaké se to Kateríně podařilo, považuji za velmi dobrou.

Se současným přístupem k homosexualitě souvisí ještě druhé riziko, a to podlehnoutí jednomu z módů, jimiž se homosexualita v soudobé společnosti artikuluje. Tyto mody oscilují od předsudků vůči homosexualitě po její bagatelizaci coby výraz politické korektnosti (podle mého názoru se jedná o postoje umístěné na jedné škále). Autorka bohužel měla tendenci místy podléhat mírné zkratkovitosti až moralizování (respektive zkratky se jako moralizování mohou jevit). Jedná se však pouze o nedostatek textu, nikoliv uvažování autorky. V tom bych naopak ocenila tendenci nezjednodušovat.

O tom svědčí i fakt, že dokázala v datech identifikovat tak zajímavé téma, jakým je homosexuální nadávky coby možný výraz blízkosti chlapců, kterou jinak nelze společensky oceňovaným způsobem realizovat. Ukazuje se tím, že Katarína neskouzla k předem negativnímu čtení narážek na homosexualitu.

Za velmi cenné považuji také zmapování odlišných forem narážek na homosexualitu směřovaných na dívky a na chlapce. I jen na deskriptivní úrovni se tím potvrzuje, jak užitečné je zaujímat k tomuto tématu genderovou perspektivu, která představuje logický výkladový model.

Práce má velmi dobrou jazykovou úroveň a rovněž výjimečně nápaditou grafiku.

Celkově hodnotím práci Kataríny Flekácsové jako výbornou, a to jak z hlediska výsledného textu, tak zejména z hlediska jejího přístupu k realizaci samotného výzkumu, včetně práce s literaturou. Navrhuji proto hodnocení „výborně“.

V Praze, 30. 5. 2010

PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.